

Staffanstorps
kommun

Omsorgsförvaltningen

Utfärdad av MAS	Beslutad av MAS	Ansvar för att riktlinjen är känd Respektive enhetschef/verksamhetschef	Giltig från 2025-03-26	Reviderad 2025-06-09
--------------------	--------------------	---	---------------------------	-------------------------

Rutin för Munhälsa

En god munhälsa är viktig för människors allmänna livskvalitet. Munhälsan påverkar bland annat näringsintaget och risken för infektioner och inflammationer i resten av kroppen. Tandvården behöver därför arbeta med att både stärka goda munhälsovanor och minska risken för dålig munhälsa. Många riskfaktorer är gemensamma för flera munsjukdomar och andra sjukdomar, till exempel ohälsosamma matvanor och rökning. Tillsammans med annan hälso- och sjukvård kan tandvården ge stöd vid sådana ohälsosamma levnadsvanor, för att främja munhälsan och därmed även den allmänna hälsan (Nationella riktlinjer för tandvård, Socialstyrelsen 2022).

Tandvårdslag (1985:125)

Med tandvård avses i denna lag, åtgärder för att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador i munhålan. Vård och behandling ska uppfylla krav på en god tandvård som genomförs i samråd med patienten.

Enligt tandvårdslagen har Region Skåne ansvar för att bedriva uppsökande verksamhet till vissa äldre och/eller funktionsnedsatta. Detta innebär att avgiftsfri munhälsobedömning och individuell rådgivning, årligen ska erbjudas de personer som ingår i målgruppen. Kommunerna ansvarar för att ta kontakt med den vårdgivare som tilldelats avtal med Region Skåne om att utföra den uppsökande verksamheten, munhälsobedömningar i hela Skåne. Munhälsobedömningen erbjuds årligen till samtliga personer med ett tandvårdsintyg.

Tandvårdsintyg

Tandvårdsintyg även kallat Grönt kort, är det intyg som krävs för att en patient ska innefattas i den uppsökande verksamheten och därmed ha rätt till en kostnadsfri munhälsobedömning och nödvändig tandvård. Tandvårdsintyget beställs vanligtvis av kommunens biståndshandläggare eller sjuksköterska. De patienter som avböjt munhälsobedömning via tandvårdsföretag ska årligen få frågan om möjlighet till bedömning av tandläkare/ tandhygienist.

Munhälsa

En frisk munhåla underlättar en fullvärdig nutrition där förmågan att tugga och svälja samt uppleva smaker är viktigt. Munvården ska ses som en del av vården och ingå i den dagliga rutinen. Att hjälpa en person med munhygien bygger på ett stort förtroende där personens egna önskemål och förmågor styr.

Personer i ordinärt samt LSS boende har rätt till bedömning av munhälsa och annan nödvändig tandvård. Då man blir äldre uppstår förändringar i munhålan som inte behöver vara kopplat till

sjukdom utan orsakas av det normala åldrandet. Behovet av god munhygien ökar då kroppens eget försvarssystem är nedsatt. Det gäller exempelvis vid sjukdom, särskilt om den är långvarig, eller i samband med behandling som påverkar personens egna försvarsmekanismer negativt. Personer med funktionsnedsättning har också en ökad risk för försämrad munhälsa. Personal inom vård- och omsorg ska vara uppmärksam på om den enskilde förändrar sitt sätt att äta. Det kan vara svårt, både ur teknisk och etisk synvinkel att upprätthålla god munhälsa i samband med vård av personer med demenssjukdom och vård i livets slutskede. Av den anledningen är det extra viktigt att munhälsobedömning och munvård utförs regelbundet.

Ansvar för en god munhälsa

Medicinskt Ansvarig Sjuksköterska (MAS) ansvarar för att patienterna får en säker, ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet.

Ansvarig chef

Ansvarig chef ansvarar för att rutin är känd av personalen. I ansvaret ingår även att säkerställa att all omvårdnadspersonal har genomgått utbildning i munhälsovård och att munvård dokumenteras i genomförandeplanen.

Sjuksköterska

Sjuksköterskan ska utifrån sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag göra en riskbedömning av patientens munhälsa, vid risk vidta åtgärder och ansvara för uppföljning. Riskbedömning görs på alla nyinskrivna patienter och därefter fortsättningsvis två gånger om året dvs. var sjätte månad. Vid upptäckt av risk, ska uppföljning ske inom tre månader. För att bedöma munhälsa används riskbedömningsinstrumentet ROAG. Vid risk meddelar sjuksköterska till arbetsterapeut som utreder behov kring aktivitetsutförandet.

I de fall patienten tackar ja till en munhälsobedömning utförd av tandhygienist/ tandläkare, kan information behöva lämnas om hälsotillstånd och vilka läkemedel patienten är ordinerad. Sjuksköterskan dokumenterar i patientens journal när den boende accepterat eller avböjt riskbedömning munhälsa.

Dokumentation av munhälsa

I den munbedömning som sjuksköterskan utför ingår det att inspektera:

- munslemhinna
- läppar
- tunga
- tandkött
- tänder
- saliv

- eventuella proteser
- förmåga att svälja

Hjälpmiddel som till exempel elektrisk tandborste som underlättar munvården ska också dokumenteras. Om en risk, problem eller resurs uppmärksammas ska en plan upprättas. Exempel på problem i munhålan kan vara sår, svampinfektioner, blåsor och muntorrhet.

Arbetsterapeut

När sjuksköterska har kopplat in arbetsterapeut utreder arbetsterapeuten behovet av att eventuellt göra en bedömning av aktivitetsutförande kopplat till olika moment kring munhälsa, till exempel om patienten har förmågan att ta initiativ till att sköta sin munhälsa, hur patienten förflyttar sig till handfatet, hur/om patienten kan nå och greppa tandborste och tandkräm, applicera tandkräm på tandborsten samt borsta/skölja sina tänder.

Omvårdnadspersonal

Omvårdnadspersonal ansvarar för den enskildes omvårdnad där munhygien ingår (i de fall det är aktuellt). I ansvaret ingår att kontakta omvårdnadsansvarig sjuksköterska vid upptäckt av brister i patientens munhälsa. Omvårdnadspersonal samverkar med omvårdnadsansvarig sjuksköterska i att bedöma den enskildes munhälsa med hjälp av riskbedömningsinstrument ROAG. Den munvård som inte utgör hälso- och sjukvård ska dokumenteras i brukarens genomförandeplan.

Utbildning

All omsorgspersonal ska genomgå Socialtjänstens utbildning om munhälsa och munvård.

<https://utbildning.socialstyrelsen.se/learn/courses/330/grundlaggande-utbildning-om-munhalsa-och-munvard>

Aktuella länkar

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/nationella-riktlinjer/riktlinjer-och-utvarderingar/tandvard/>

<https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/basal-och-preventiv-omvardnad/munhalsa/oversikt/>

<https://kunskapsguiden.se/aktuellt/webbutbildning-och-vagledning-for-munhalsa/>

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-5-7368.pdf>

<https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/lagar-och-foreskrifter/centrala-lagar/tandvardslagen/>

<https://vardgivare.skane.se/vardriktlinjer/tandvard/#31660>

[Hälsodeklaration – Oral Care](#)